STUDIE NODIG VANUIT CARAÏBISCH BEWUSTZIJN

Dr.Ernesto Alvarez probeerde antwoord te geven

Is er een Caraïbische literatuur en wie of wat hoort daar dan bij?

= door Eithel Brute =

AAN DE UNA werden vorige maand een serie lezingen en een workshop gehouden over Caraïbische literatuur, verzorgd door dr Ernesto Alvarez (docent letterkunde aan de Universiteit van Puerto Rico te Río Piedras) die door de UNA, in samenwerking met de OKSNA, was uitgenodigd.

Doel van deze serie lezingen was, meer interesse te kweken voor de Caraïbische literatuur bij docenten en leerlingen van de Middelbare scholen op Curaçao en andere geïnteresseerden.

In totaal hield dr Alvarez vier lezingen en ter afsluiten van het bezoek werd een culturele avond in de Openbare Bibliotheek georganiseerd. Verschillende lokale dichters en voordrachtskunstenaars droegen bij die gelegenheid gedichten voor.

De serie lezingen werd ingeleid met een introduktie getiteld 'Qué es la literatura del Caribe?' Het thema was dus de Caraïbische literatuur. De kernvraag was of er wel van een Caraïbische literatuur kon worden gesproken en hoe men dan tot een definitie van deze literatuur kon komen.

Dr Ernesto Alvarez

Om het thema op een systematische wijze te kunnen behandelen, verdeelde dr Alvarez zijn lezing in drie delen, waarvan ieder een benaderingswijze van de Caraïbische literatuur behelsde. De eerste benaderingsoptiek had als grondslag de vraag of de literatuur die door uitheemse schrijvers over het Caraïbisch gebied is voortgebracht, ook tot de Caraïbische literatuur moest worden gerekend.

Bekend is dat schrijvers uit alle delen van de wereld, naar aanleiding van enkele bijzondere gebeurtenissen in het gebied, ernaar toe zijn getrokken om een verslag, een proefschrift of een roman te schrijven. Zo is over b.v. de Cubaanse revolutie, de Mexicaanse revolutie en de Portoricaanse Commonwealth veel literatuur voortgebracht.

LOKAAL

Bij de tweede benaderingsoptiek ging het niet meer om die schrijvers, die naar het Caraïbisch gebied waren gekomen om OVER een bijzondere politieke of culturele ontwikkeling te schrijven, maar om lokale of buitenlandse auteurs, die in het gebied zelf wonen en daar hun literaire werkzaamheden ontplooien. Deze produceren literatuur IN het Caraïbisch gebied. Ter illustratie noemde dr Alvarez de namen van de Amerikanen, Ernest Hemingway, die terwijl hij op Cuba woonde, de bekende novelle *The Old Man and the Sea* schreef; en John Steinbeck, die in Mexico, de novelle *The Pearl* produceerde en de handelingsruimte in de Mexicaanse stad *Monterrey* plaatste. Ook de Engelsman Malcolm Lowry (*Under the Volcano*) en de Duitser J.B. Traven (o.m. *De Ossekar*) werden genoemd als voorbeelden van schrijvers die in het gebied zelf hun literaire werken produceerden.

Maar hoe te bepalen of deze schrijvers tot de Caraïbische literatuur moeten worden gerekend? Dr Alvarez was van mening dat er een 'screening' plaats zou moeten vinden. Gekeken zou moeten worden in hoeverre hun werken een bijdrage leveren tot de vergroting van de Caraïbische cultuur. Nagegaan zou ook moeten worden in hoe-

Vervolg op pag. 9

Dr.Ernesto Alvarez, tweede van rechts, gezeten naast de wnd.voorzitter van de OKSNA, Angel Salsbach in de UNA-zaal bij de opening van de cyclus.

Vervolg van pag. 5

verre deze schrijvers zich ideologisch identificeren met het algemeen belang van de volkeren in het Caraïbisch gebied; in hoeverre ze de belangen van het Caraïbisch gebied dienen.

WEINIG STUDIES

Het derde uitgangspunt betrof de vraag welke schrijvers tot de literatuur van het Caraïbisch gebied kunnen worden gerekend. Dr Alvarez kon deze vraag moeilijk beantwoorden. Tot nu toe is er weinig gedaan aan literatuurgeschiedenis in het Caraïbisch gebied. De paar studies die er zijn, zijn te sterk op Europese leest geschoeid. Het Caraïbisch eigene blijkt er niet uit. Het wezenlijke van de Caraïbische literatuur kan men niet uit deze geschriften halen. En het geografisch criterium kan men in deze niet hanteren; de geboorteplaats alleen van een schrijver kan niet bepalend zijn voor het al of niet opgenomen worden in de Caraïbische literatuur.

Hoe zou men anders twee dichters als, Saint-John Perse en Aimé Césaire, die in het Caraïbisch gebied geboren zijn, maar die ideologisch en etnisch veel van elkaar verschillen, met elkaar kunnen harmoniëren? Dit kan alleen als men hun literaire werken zou beschouwen. Volgens dr Alvarez spreekt uit hun gedichten het wezenlijke van het Caraïbisch gebied. Beiden hebben het over hun vroege jeugd op de Caraïbische eilanden.

Dr Alvarez trok daaruit de conclusie dat men, naast het geografisch criterium, de geschreven teksten van de Caraïbische schrijvers zal moeten bestuderen en onderzoeken, wil men de waarden van de literatuur van het Caraïbisch gebied ontdekken. En deze studie van de literaire produktie in het Caraïbisch gebied zal met een groter Caraïbische bewustzijn moeten gebeuren.

Men zou in die geschreven teksten naar datgene moeten zoeken dat een gevoel van identiteit verschaft, naar een Caraïbische authenticiteit, die de Caraïbische mens definieert en bijgevolg de Caraïbische literatuur.

WANNEER

Maar wanneer vangt de Caraïbische literatuur aan? Dr Alvarez ging pas aan het einde van zijn lezing in op deze vraag, die minstens zo belangrijk is als alle voorgaande vragen. Moet slechts de literatuur die heden ten dage wordt geschreven tot de Caraïbische literatuur worden gerekend? Of moet het begin van de Caraïbische literatuur tijdens het Modernisme, met de Nicaraguaan, Ruben Dario, in de voorhoede worden geplaatst? Of is zij ontstaan met de brieven en de lezingen van Simón Bolívar en José Martí tijdens de vrijheidsoorlogen in de vorige eeuw? En moeten de kroniekschrijvers (Los cronistas de Indias) uit de tijd van de ontdekking en de verovering het Caraïbisch gebied uitgesloten worden?

Dr Alvarez is van mening dat zowel de geschriften van de kroniekschrijvers van de zestiende eeuw als die van hedendaagse schrijvers als García Márquez, Naipaul, Césaire, Carpentier, enz. een grote bijdrage zouden kunnen leveren tot het ontdekken van de waarden van de Caraïbische literatuur. Maar voordat we zover zijn, zal nog veel gelezen en veel onderzocht moeten worden.

In de drie lezingen die op deze introductie volgden, behandelde Alvarez het werk van enkele romanschrijvers en dichters uit deze tijd. Zo besprak hij tijdens de workshop, die overigens goed werd bezocht, vier Caraïbische dichters, te weten, Aimé Césaire, Saint-John Perse, Luis Lloréns Torres en Luis Palés Matos.

Daarna hield hij een inleiding tot de Portoricaanse literatuur en tenslotte volgde een voordracht over Gabriel García Márquez en de generatie van de 'Boom' in de Zuid-Amerikaanse literatuur. Voor een en ander was er genoeg belangstelling. Eind deze maand zal opnieuw een workshop over de Caraïbische literatuur worden verzorgd. Ditmaal heeft de UNA Ricardo Cobián uitgenodigd.

De schrijvers die behandeld zullen worden zijn: José Martí, Alejo Carpentier, Roberto Fernández Retamar, Pedro Henriquez Ureña, Juan Bosch en Manuel del Cabral.